

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Rapporteurs gevraagd

Wat zijn redenen voor rapporteurs om meer te gaan rapporteren

N. Gelissen, Z. Visser & M. Kempes

Onderzoeksrapport 2020-1

Onderzoeksrapport

Deze reeks omvat rapporten van onderzoeken die door het Bureau Wetenschap en Opleidingen van het NIFP is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van het NIFP weergeeft.

Contactpersoon: Maaïke Kempes

E-mail: m.kempes@dji.minjus.nl

Alle onderzoeksrapporten van Bureau Wetenschap en Opleidingen zijn te downloaden via nifp.nl

Samenvatting

Een verdachte van een strafbaar feit kan een psychische stoornis hebben. Om dit na te gaan kan de rechter of het Openbaar Ministerie de geestelijke toestand van een verdachte laten onderzoeken. De rapportage aanvraag door OM/ZM en de rapporteur wordt bemiddeld door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en psychologie (NIFP). De afgelopen jaren is er een tekort ontstaan in het aantal rapporteurs dat beschikbaar is om rapportages pro Justitia uit te voeren. Dit is één van de redenen waarom er niet altijd een kwalitatief voldoende Pro Justitia (PJ) adviesrapportage tijdig beschikbaar is voor de rechtsgang. Eén van de oplossingsrichtingen is het bevorderen van meer rapportages door de huidige pool van beschikbare rapporteurs. Daarom is het belangrijk te weten wat de rapporteurs zelf aangeven als redenen die volgens hen zelf kunnen bijdragen aan het verhogen van het aantal rapportages dat zij per jaar uitbrengen. In dit onderzoek is dit daarom eind april 2020 een enquête verstuurd aan 542 mensen die bij het NIFP bekend staan als rapporteur. In deze enquête konden rapporteurs de voor hen belangrijkste redenen prioriteren om meer te gaan rapporteren. 305 rapporteurs (56%) hebben de enquête volledig ingevuld. Daarmee hebben we een groot deel van de rapporteurs kunnen bereiken. Dit betekent dat de resultaten waarschijnlijk representatief zijn voor de gehele groep van rapporteurs. Uit de enquête blijkt dat voor de grootste groep rapporteurs die meer willen gaan rapporteren een verhoging van het aantal vergoede uren, verandering in privé of werkomstandigheden en verhoging van het uurtarief belangrijke factoren zijn om meer te gaan rapporteren. Deze top drie van redenen blijkt niet afhankelijk te zijn van beroepsgroep of de wens meer, minder of gelijk te blijven rapporteren. Veranderingen in de privé of werkomstandigheden zullen per rapporteur verschillen, net als andere factoren die door mensen wat minder hoog zijn geprioriteerd. Hierbij lijkt het gepaster om maatwerk aan te bieden om rapporteurs te ondersteunen om meer te gaan rapporteren..

1. Inleiding

Een verdachte van een strafbaar feit kan een psychische stoornis hebben. Om dit na te gaan kan de rechter of het Openbaar Ministerie de geestelijke toestand van een verdachte laten onderzoeken. De rapportage aanvraag door OM/ZM en de rapporteur wordt bemiddeld door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en psychologie (NIFP). Naast deze bemiddelende rol adviseert het NIFP of een PJ-adviesrapportage aan de orde is en welke soort rapportage is aangewezen. In de zogenaamde consultatiefase, voorafgaand aan een PJ-rapportage wordt het OM (of de rechter) door een gedragskundige van het NIFP geadviseerd. Op basis van dit advies beslissen het OM of de rechter tot het uitzetten van het onderzoek met het aanvragen van de PJ-adviesrapportage. De opdracht tot rapportage en betaling worden verzorgd door het OM. Nadat het OM de opdracht voor een rapportage heeft gegeven wordt deze door het NIFP 'gekoppeld' aan een rapporteur voor PJ-advies. Na deze koppeling wordt de rapporteur het onderzoek in opdracht van OM/ZM verleend om tijdig het advies aan OM/ZM te kunnen leveren. Alleen voor een observatie onderzoek (in het Pieter Baan Centrum) is een opdracht van een rechter wettelijk verplicht en wordt deze door het NIFP, te weten het Pieter Baan Centrum, zelf uitgevoerd.

De afgelopen jaren is er een tekort ontstaan in het aantal rapporteurs dat beschikbaar is om rapportages pro Justitia uit te voeren. Met name het tekort onder rapporterende psychiaters is nijpend waardoor het niet altijd lukt tijdig een rapportage te matchen aan een rapporteur. Dit is één van de redenen waarom er niet altijd een kwalitatief voldoende Pro Justitia (PJ) adviesrapportage tijdig beschikbaar is voor de rechtsgang. Eén van de oplossingsrichtingen is het bevorderen van meer rapportages door de huidige pool van beschikbare rapporteurs. Daarom is het belangrijk te weten wat de rapporteurs zelf aangeven als redenen die volgens hen zelf kunnen bijdragen aan het verhogen van het aantal rapportages dat zij per jaar uitbrengen. In dit onderzoek is dit daarom bij rapporteurs nagegaan.

2. Methode

2.1 Deelnemers

De enquête is verstuurd aan de 542 mensen die bij het NIFP bekend staan als rapporteur. De vragenlijst is verstuurd op 22 april 2020 en gesloten op 1 mei 2020. Op dat moment hadden 305 mensen (56%) gereageerd. De enquête was anoniem zodat wij niet kunnen achterhalen van wie welke antwoorden kwamen.

2.2 Enquête

De enquête die is verstuurd staat weergegeven in bijlage 1. Er is voor gekozen om rapporteurs redenen voor te leggen die via diverse kanalen waren opgehaald. Deze bronnen zijn (1) de brief van de vereniging voor rapporteurs (VVR) aan Minister Dekker¹ waarin de vereniging onder eigen leden geïnterviewd heeft wat mogelijke redenen zijn om meer rapporteren te belemmeren, (2) het rapport van bureau Berenschot (2019) over centraal matchen waarin verschillende partijen bevestigd zijn over voor en nadelen van centraal matchen voor de mate van rapporteren, (3) Interview met Theo Bakkum² over het beleidsterrein rapportage. Naast deze bronnen konden de rapporteurs in een vrij opmerkingen veld zelf nog extra redenen aangeven.

Rapporteurs werd gevraagd de redenen de prioriteren, waarbij keuze 1 de belangrijkste reden werd geacht om meer te gaan rapporteren en keuze 10 de minste belangrijke reden.

3. Resultaten enquête.

De enquête is door 305 rapporteurs ingevuld, onder hen bevonden zich 11 forensisch milieu onderzoekers, zes orthopedagoog-generalisten, 111 psychiaters, 177 psychologen.

3.1 Algemene beschrijving van de groep die gereageerd heeft

De gemiddelde leeftijd van de rapporteurs is 50 jaar. Het aantal jaar ervaring onder hen is weergegeven in diagram 1

Diagram 1: Het aantal jaren dat PJ-rapporteurs werkzaam zijn

● 0-3 jaar	64
● 4-10 jaar	63
● Meer dan 10 jaar	178

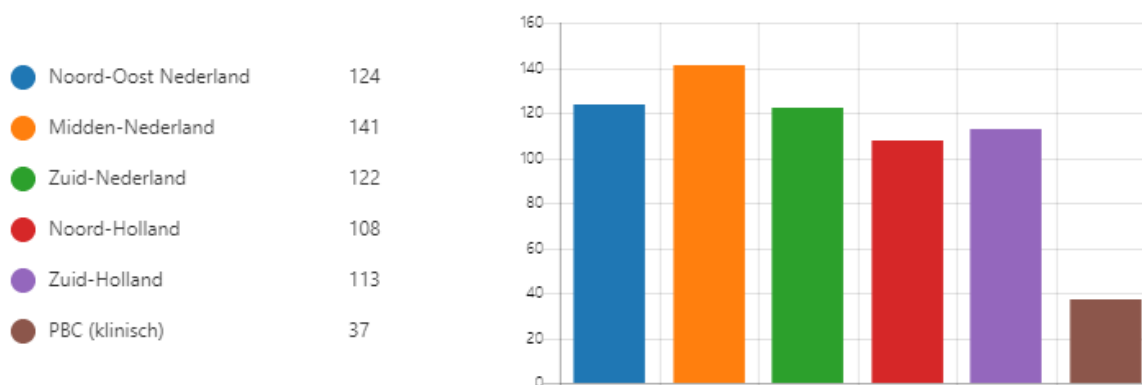

De meeste voorkomende rechtsgebieden waar rapporteurs voor schrijven zijn het volwassenenrecht (231), gevolgd door jeugdstrafrecht (102) en civiel familierecht (33). In diagram 2 staat weergegeven bij welke dienst(en) zij dit voornamelijk doen.

¹ Brief VVR aan S. Dekker d.d. 15-03-2020

² Zie NIPF.nl

Diagram 2: Diensten waarvoor PJ-rapporteurs werkzaam zijn

3.2 De mate waarin rapporteurs rapporteren

Om te weten hoe het aantal rapportages kan worden opgehoogd, is het belangrijk te weten hoe vaak rapporteurs op dit moment rapporteren en hoeveel zij in de toekomst denken te gaan rapporteren. In tabel 1 wordt per kolom een splitsing gemaakt tussen het voornemen van de rapporteurs om in de toekomst meer, een gelijk aantal, of minder rapportages te schrijven. Per regel is dit gekoppeld aan het aantal rapporten dat zij vorig jaar hebben geschreven. Men kan dus aflezen dat er nu 103 rapporteurs, van de rapporteurs die gereageerd hebben, zeggen 1-4 rapportages te schrijven. Van deze groep denken 37 rapporteurs in de toekomst meer rapportages te gaan schrijven. 14 rapporteurs willen echter minder rapportages gaan schrijven.

Totaal zijn er 66 rapporteurs die aangeven meer rapportages te gaan schrijven. Het merendeel daarvan schrijft nu 1-4 rapportages. Opvallend is dat veel rapporteurs een gelijk aantal rapporten denkt te blijven schrijven en een klein aantal rapporteurs minder rapportages denkt te gaan schrijven. Dit lijkt echter niet af te hangen van het aantal rapportages dat nu geschreven wordt. In de groep die nu 1-4 rapportages zegt te schrijven, zit dus de grootste groep mensen die in de toekomst mogelijk meer wil gaan rapporteren.

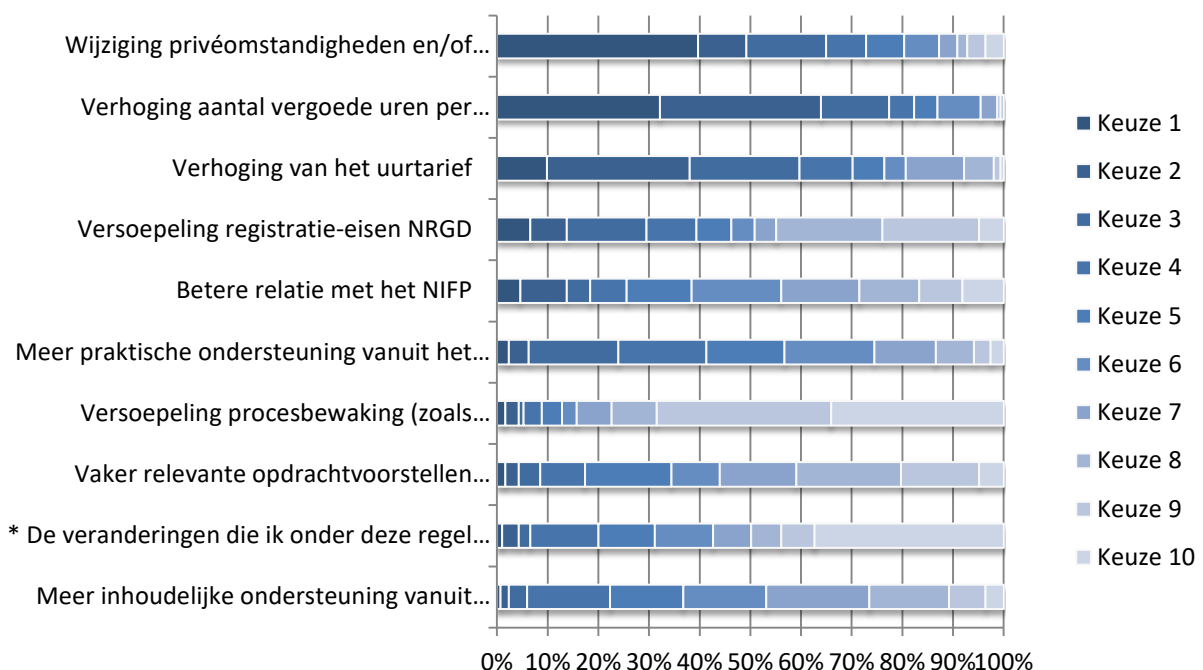
Tabel 1 Informatie over aantal rapportages die nu worden geschreven en de mogelijkheid die rapporteurs zien om in de toekomst meer, minder of een gelijk aantal rapportages te schrijven.

Aantal rapporten in 2019	Meer rapportages	Gelijk aantal rapportages	Minder rapportages	Totaal
1-4	37	52	14	103
5-9	17	45	15	77
10-19	8	33	13	54
20-39	4	23	13	40
40 of meer	0	27	4	31
Totaal	66	180	59	305

3.3 Redenen om meer rapportages te gaan schrijven

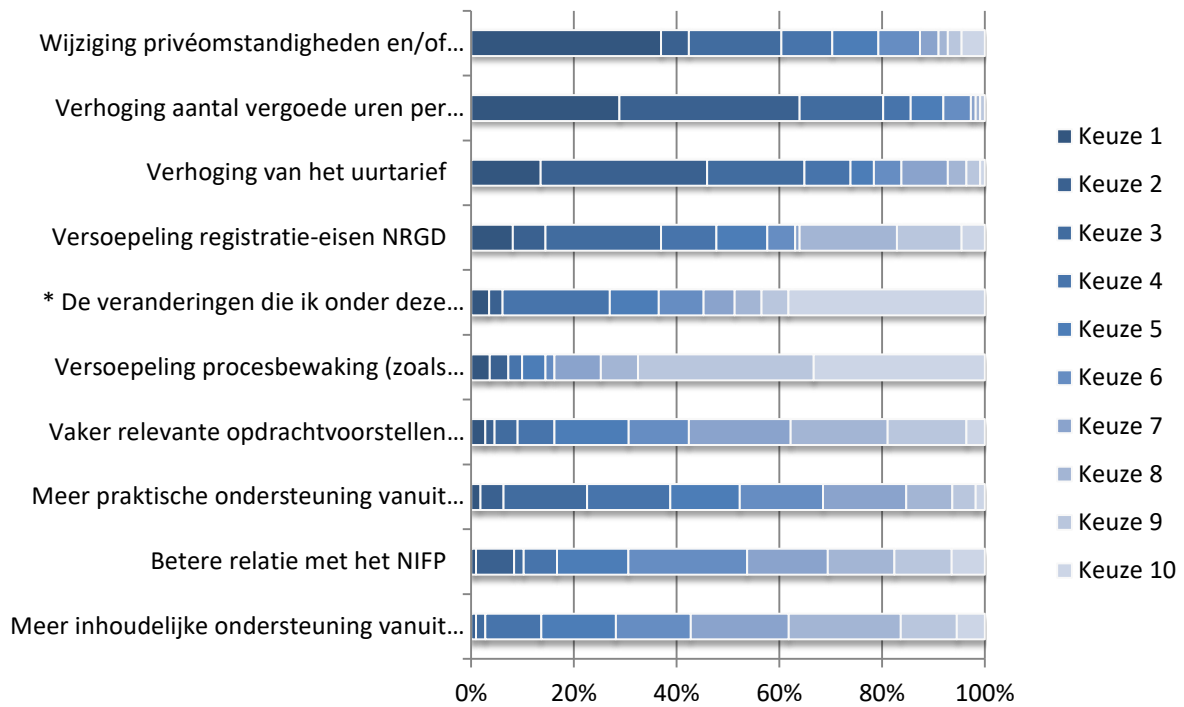
Een belangrijk doel van deze enquête is het in kaart brengen welke veranderingen rapporteurs zouden helpen om meer rapportages te gaan schrijven. Grafiek 1 laat hun voorkeur voor veranderingen zien, gerangschikt op prioriteit. Als naar de eerste keuze wordt gekeken valt op dat wijziging in privéomstandigheden en/of overige werkzaamheden voor bijna 40% van de rapporteurs een reden is om meer te gaan rapporteren. Daarna volgt verhoging van het aantal vergoede uren per rapportage en als laatste volgt verhoging van het uurtarief. Deze resultaten veranderen niet als alleen de groep rapporteurs wordt meegenomen die 60 jaar of jonger is.

Grafiek 1 Redenen die rapporteurs opgeven om meer te gaan rapporteren. De keuzes geven aan hoeveel procent van de rapporteurs als eerste, tweede, derde etc. keuze heeft aangegeven.

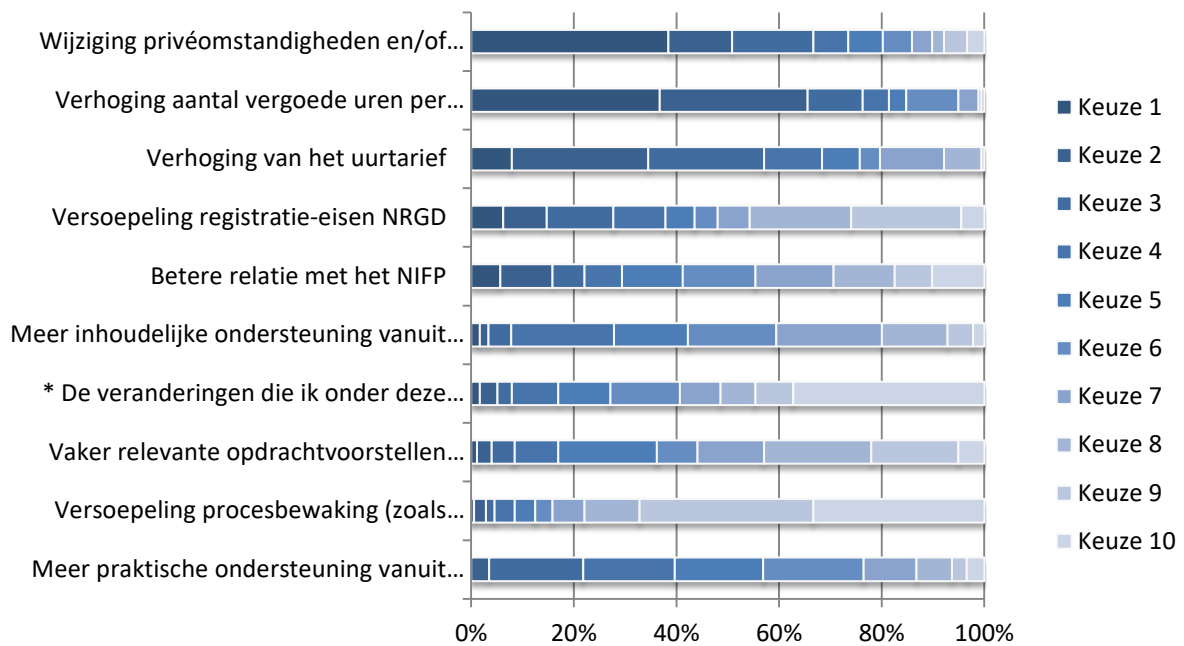

Een belangrijk vraag is of de redenen voor het meer willen rapporteren afhankelijk zijn van het beroep dat men uitoefent. Grafiek 2 en 3 laten zien wat de veranderingen zijn voor respectievelijk de psychiaters en de psychologen. Uit deze grafieken valt op te maken dat de drie belangrijkste redenen niet veel verschillen per beroepsgroep. Een 'goede relatie met het NIFP' en 'meer inhoudelijke ondersteuning' lijken voor psychologen echter een belangrijker reden meer te gaan rapporteren dan voor psychiaters.

Grafiek 2 Redenen die psychiaters opgeven om meer te gaan rapporteren. De keuzes geven aan hoeveel procent van de rapporteurs als eerste, tweede, derde etc. keuze heeft aangegeven.

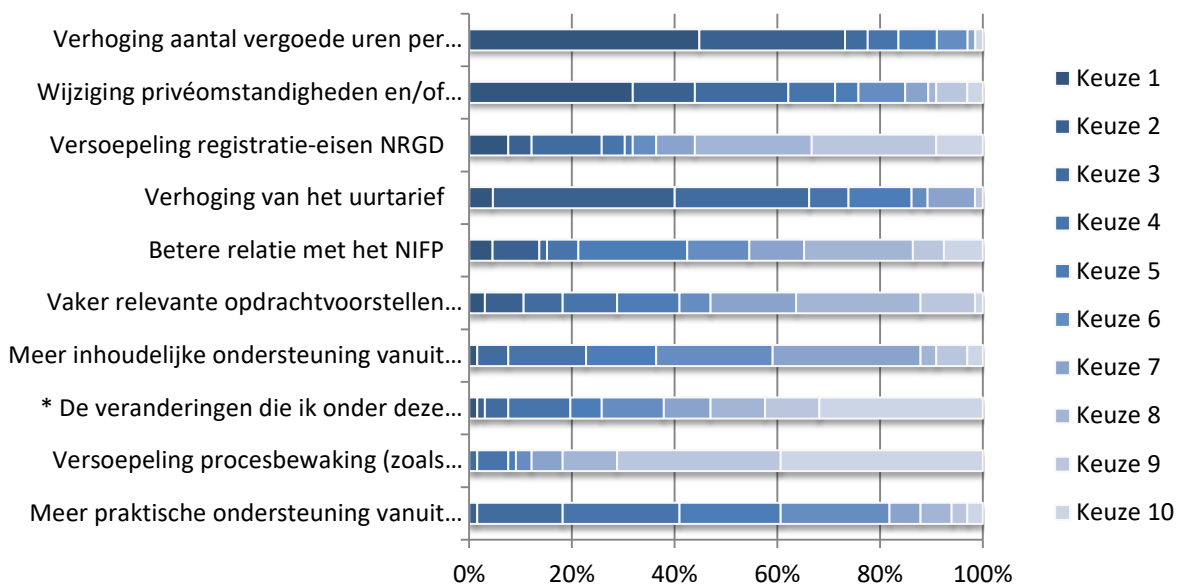

Grafiek 3 Redenen die psychologen opgeven om meer te gaan rapporteren. De keuzes geven aan hoeveel procent van de rapporteurs als eerste, tweede, derde etc. keuze heeft aangegeven.

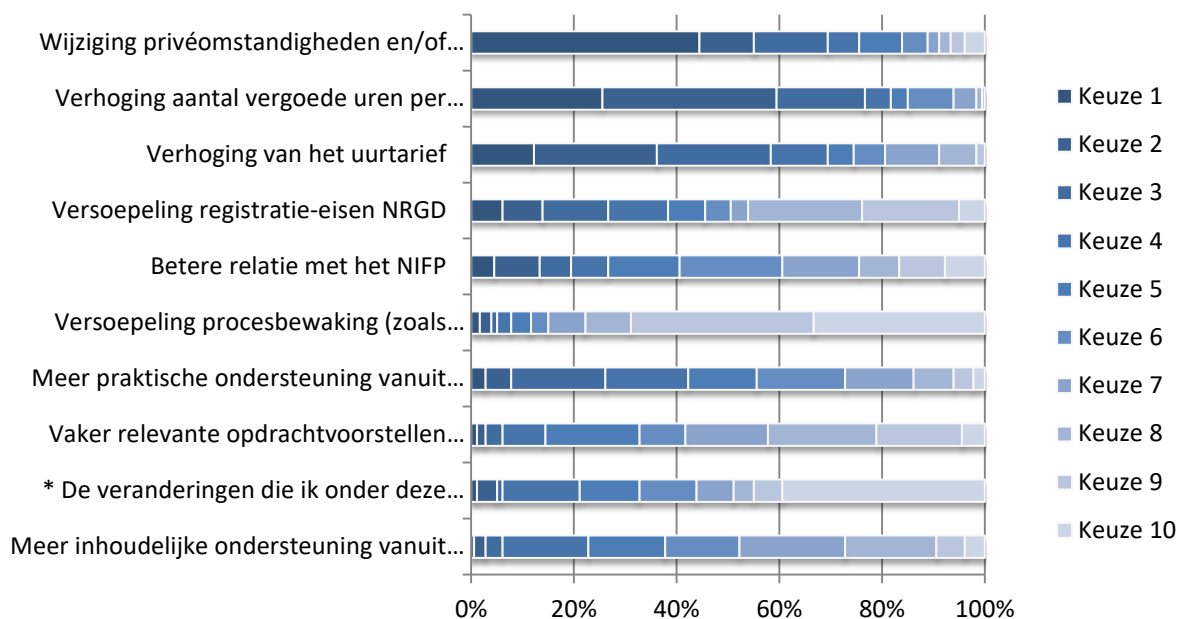

Als laatste is gekeken of de redenen om meer te gaan rapporteren afhangt van de voorkeur van mensen om minder te willen rapporteren, meer te rapporteren of een gelijk aantal rapporten per jaar te willen blijven schrijven. De voorkeuren voor de groepen die meer, gelijk aantal of minder rapportages willen schrijven zijn weergegeven in grafieken 4, 5 en 6. Opvallend is dat rapporteurs die meer of minder willen gaan rapporteren aangeven dat een verhoging van het aantal vergoede uren hen tot het schrijven van meer rapportages aan zou zetten. Voor mensen die van plan waren dezelfde productie als nu te draaien zijn privéomstandigheden en/of overige werkzaamheden de belangrijkste factoren die meewegen of ze meer gaan rapporteren. Hoewel rapporteurs die meer willen gaan rapporteren 'versoepeling van registratie-eisen door de NRGD' iets vaker als eerste keuze hebben aangegeven dan rapporteurs die minder of hetzelfde willen blijven rapporteren, is het aantal dat verhoging van het uurtarief als eerste, tweede of derde keuze heeft aangegeven veel groter. Dit lijkt dus een belangrijkere factor voor deze groep. Ook 'praktische ondersteuning van het NIFP' lijkt door meer rapporteurs in alle drie de groepen eerder in de eerste drie keuze categorieën te vallen dan versoepeling van procesbewaking (zoals verplichte feedback NIFP).

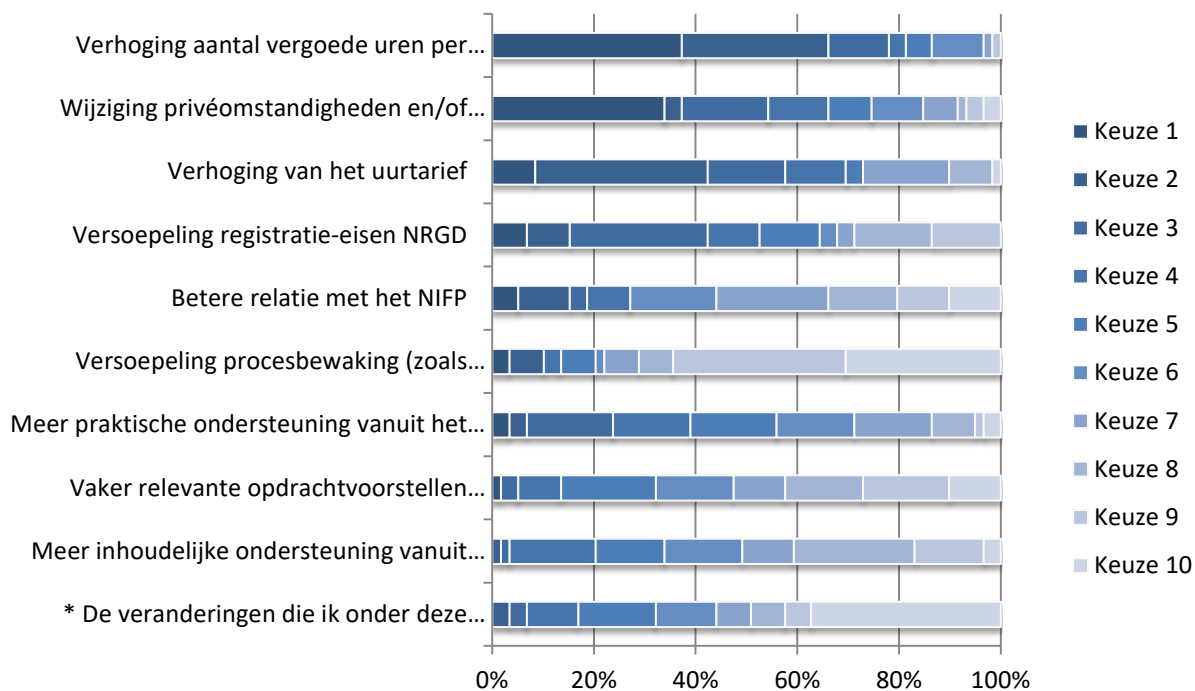
Grafiek 4 Redenen die rapporteurs opgeven om meer te gaan rapporteren die ook van plan zijn meer te gaan rapporteren. De keuzes geven aan hoeveel procent van de rapporteurs als eerste, tweede, derde etc. keuze heeft aangegeven.

Grafiek 5 Redenen die rapporteurs opgeven om meer te gaan rapporteren die van plan zijn hetzelfde aantal rapportages als nu te gaan rapporteren. De keuzes geven aan hoeveel procent van de rapporteurs als eerste, tweede, derde etc. keuze heeft aangegeven.

Grafiek 6 Redenen die rapporteurs opgeven om meer te gaan rapporteren die van plan zijn minder te gaan rapporteren. De keuzes geven aan hoeveel procent van de rapporteurs als eerste, tweede, derde etc. keuze heeft aangegeven.

3.4 Opmerkingen rapporteurs nader bekeken

Zoals ook is gebleken uit de gesloten vragen, geeft het grootste gedeelte van de rapporteurs aan dat het aantal vergoede uren de werklading niet dekt (178 van 305) of dat de tarieven niet hoog genoeg zijn (92 van 305).

Een kleiner gedeelte (37 van de 305) geeft aan dat ze de het NRGD als obstakel zien en er tegen op kijken om voor de (her)registratie te gaan. Daarnaast is er ook een ervaren verschil tussen terugkoppeling van het NIFP (collegiaal, positief) ten opzichte van het NRGD (erg streng).

In deze vragenlijst was er weinig commentaar op centrale matching. Waar dit voorkwam heeft men aangegeven dat dit het werken lastiger maakt. De meest genoemde redenen waren opdrachten buiten het werk-/interessegebied en een vermindering in het persoonlijk contact (7 van de 305).

Een praktisch ding dat werd genoemd: het versimpelen van het format waarin de rapportages worden geschreven. Hierin werd inhoudelijk advies gegeven (“zorgen dat dubbeling tussen forensische beschouwing en beantwoording vraagstelling verdwijnt.”) en praktisch advies (“teveel overbodige ballast in het format, zoals overnemen en samenvatten van teksten”). Over eventuele samenwerking met andere rapporteurs gaf één rapporteur de volgende suggesties: “het faciliteren dat mederapporteurs taken kunnen verdelen rond opvragen info, samenvatting stukken.”.

Een aantal mensen werkt de redenen veranderingen in privé/werkomstandigheden verder uit. Onder privéomstandigheden verstaat men kinderen, mantelzorg en privé perikelen. Onder werkomstandigheden verstaat men de overige werkzaamheden die men naast het werk als rapporteur uitvoert en het met pensioen gaan. Opvallend was dat beschrijvingen van veranderingen in privé/werkomstandigheden voor het schrijven van meer rapportages meestal samenvielen met een verhoging van het aantal uren. Dit kan een verklaring zijn waarom deze twee antwoorden bij de gesloten vragen elkaar zo dicht benaderen qua score.

Conclusie

De resultaten laten zien dat een kwart van de bevroegde rapporteurs meer zou willen gaan rapporteren. Meer dan de helft van deze groep schrijft nu 1-4 rapportages per jaar. Als gekeken wordt naar de redenen om meer te gaan rapporteren geven de meeste rapporteurs een verhoging van het aantal vergoede uren aan. Het is ook niet ondenkbaar dat het verhogen van het aantal uren het rapporteren aantrekkelijker maakt waardoor men eerder tijd vrijmaakt om dit daadwerkelijk te doen (en dus een wijziging aanbrengt in hun privé/overige werkzaamheden wat de tweede reden is om meer te gaan rapporteren). Een verhoging van het uurtarief staat op de derde plaats. Deze top

drie van redenen blijkt niet afhankelijk te zijn van beroepsgroep of de wens meer, minder of gelijk te blijven rapporteren.

De verhoging van het aantal uren of het uurtarief worden met name genoemd omdat men vindt dat de uren de werklading niet dekken. Uit eerdere persoonlijke terugkoppelingen aan het NIFP blijkt dat bijvoorbeeld testpsychologisch onderzoek veel tijd kost. Daarnaast zijn gedragsdeskundigen van mening dat de tarieven niet hoog genoeg zijn. De privé en overige werkzaamheden vormen een grote categorie. Wat betreft overige werkzaamheden is bekend dat het overgrote deel van de rapporteurs naast het rapporteren een andere baan of een eigen praktijk heeft. Ook geeft een deel aan nog in een afrondende fase van opleiding te zitten. Wijzigingen in deze situatie, waaronder ook het moment van pensionering, maakt dat men meer kan rapporteren. Deze factoren lijken erg persoonsgebonden en vereisen maatwerk. Dit geldt deels ook voor privé omstandigheden. Ook deze verschillen per persoon. Een goed, persoonlijk contact met de rapporteur waarin dit bespreekbaar is zou dan mogelijk uitkomst kunnen bieden.

Hoewel de verhoging van het aantal uren, wijziging in privé/overige werkzaamheden en verhoging van het uurtarief de belangrijkste redenen zijn voor rapporteurs om meer te gaan rapporteren, zijn er ook nog andere redenen die aandacht verdienen. Zo geeft een deel aan op te kijken tegen de herregistratie bij de NRGD. Ondersteuning bij herregistratie, een gesprek over versoepeling van eisen en de manier van terugkoppelen worden aangegeven als hulpmiddelen die zouden helpen.

Naast versoepeling van eisen door NRGD lijken een 'goede relatie met het NIFP' en 'meer inhoudelijke ondersteuning' voor psychologen een belangrijker reden meer te gaan rapporteren dan voor psychiaters. Mogelijk kan dit verklaard worden door het gebruik van testmateriaal waar het NIFP ook in ondersteund.

De bevinding dat versoepeling van procesbewaking (zoals verplichte feedback NIFP) als minder belangrijk wordt gescoord komt overeen met een eerder rapport van Right marktonderzoek (2018) naar de ervaring van rapporteurs met feedback door het NIFP. Deze werd toen gewaardeerd met een ruim voldoende.

In deze studie hebben we een groot deel van de rapporteurs kunnen bereiken. Dit betekent dat de resultaten waarschijnlijk representatief zijn voor de gehele groep van rapporteurs. Samengevat wordt gevonden dat voor de grootste groep rapporteurs die meer willen gaan rapporteren een verhoging van het aantal vergoede uren, verandering in privé of werkomstandigheden en verhoging van het uurtarief belangrijke factoren zijn om meer te gaan rapporteren. Veranderingen in de privé of werkomstandigheden zullen per rapporteur verschillen, net als andere factoren die door mensen wat minder hoog zijn geprioriteerd. Hierbij lijkt het gepaster om maatwerk aan te bieden om rapporteurs te ondersteunen meer te gaan rapporteren.

Referenties

Hamstra, G. (2018) Tevredenheidsonderzoek feedbackproces. Right Marktonderzoeken Advies B.V.
Zwolle projectnummer 4610-06

De Groot, R. & Smit, D. (2019) Evaluatie pilot Centraal Matchen (CMT) Berenschot, intern rapport.

Bijlage 1: Vragenlijst die online is uitgezet bij rapporteurs.

Vragen aan rapporteurs

1. Wat is uw discipline?

- Psychiater
- GZ-Psycholoog
- Klinisch psycholoog
- Orthopedagoog-generalist
-

2. Binnen welk rechtsgebied rapporteert u?

- Volwassenenstrafrecht
- Jeugdstrafrecht
- Familierecht (civiel)

3. Wat is uw leeftijd?

4. Aan welke NIFP-dienst bent u verbonden als PJ-rapporteur?

- Noord-Oost Nederland
- Midden-Nederland
- Zuid-Nederland
- Noord-Holland
- Zuid-Holland
- PBC (klinisch)

5. Hoeveel jaar bent u al werkzaam als PJ-rapporteur?

- 0-3 jaar
- 4-10 jaar
- Meer dan 10 jaar

6. Hoe veel rapportages heeft u het afgelopen jaar geschreven? (incl. TBS-verlengingszaken)

- 1-4
- 5-9
- 10-19
- 20-39
- 40 of meer

7. Heeft u de intentie het komende jaar meer of minder rapportages te schrijven?

- Meer rapportages
- Gelijk aantal rapportages
- Minder rapportages

8. Welke veranderingen zouden u kunnen aanzetten een hoger aantal rapportages te schrijven?

Plaats onderstaande veranderingen van een groot naar een kleiner effect op uw aantal rapportages. Wijziging privéomstandigheden en/of overige werkzaamheden

Betere relatie met het NIFP

Meer praktische ondersteuning vanuit het NIFP

Meer inhoudelijke ondersteuning vanuit het NIFP

Vaker relevante opdrachtvoorstellen ontvangen voor rapportages

Verhoging aantal vergoede uren per rapportage

Verhoging van het uurtarief

Versoepeling registratie-eisen NRGD

Versoepeling procesbewaking (zoals verplichte feedback) NIFP

* De veranderingen die ik onder deze regel plaats, zullen géén effect hebben op mijn aantal rapportages

9. Waarom kiest u voor deze veranderingen?

10. Welke veranderingen zouden naar uw idee uw collega's kunnen aanzetten tot een hoger aantal rapportages?

- Wijziging privéomstandigheden en/of overige werkzaamheden
- Betere relatie met het NIFP
- Meer praktische ondersteuning vanuit het NIFP
- Meer inhoudelijke ondersteuning vanuit het NIFP
- Vaker relevante opdrachtvoorstellen ontvangen voor rapportages
- Verhoging aantal vergoede uren per rapportage
- Verhoging van het uurtarief
- Versoepeling registratie-eisen NRGD
- Versoepeling procesbewaking (zoals verplichte feedback) NIFP

11. Wilt u nog iets aanvullen of toelichten naar aanleiding van deze vragenlijst?